Vroegtijdige zorgplanning bij ouderen van Marokkaanse origine in Belgie?: Vergelijking van niet-palliatieve en palliatieve ouderen

Haio: CHATER Brahim , KUL
Promotor: De Maesschalck Stéphanie , U.G.
Praktijkopleider: DEMIRKAPU Hakki , Lievens Serge , MEKAHLI Djalila

Context: Vroegtijdige zorgplanning (VZP) is een continu proces van dialoog tussen patiënten, hun familieleden en zorgverleners, waarin getracht wordt om voor de patiënt belangrijke waarden en zorgdoelen voor het levenseinde te verkennen, te verduidelijken en te documenteren. VZP heeft een aantal voordelen zowel voor de patiënt, de familie als voor professionele zorgverleners. Sinds meer dan een halve eeuw kent België een aanzienlijke instroom van Marokkaanse migranten. De eerste generatie van hen veroudert gestaag en heeft steeds meer nood aan gepaste levenseinde-zorg. VZP-participatie onder deze ouderen is evenwel beperkt en tevens slecht bestudeerd.

Onderzoeksvraag: Exploreren van de kennis, opvattingen en houdingen omtrent VZP bij palliatieve ouderen van Marokkaanse origine, evenals nagaan welke factoren VZP-deelname faciliteren en belemmeren in deze populatie, en dit vergelijken met bevindigen bij niet-palliatieve Marokkaanse ouderen.

Methode: Deze exploratieve, kwalitatieve studie is gebaseerd op 32 semi-gestructureerde interviews met ouderen van Marokkaanse origine, wonend in België (leeftijd ? 65 jaar), uitgevoerd in het Marokkaans-Arabisch aan de hand van één en dezelfde interview topic guide. Tweeëntwintig interviews werden afgenomen bij niet-palliatieve ouderen en tien bij palliatieve bejaarden, zoals geïdentificeerd aan de hand van de Palliative Care Indicator Tool (PICT). De interviews werden woordelijk vertaald naar het Nederlands en vervolgens in NVIVO geanalyseerd, gebruik makend van een constant comparative method.

Resultaten: Belangrijke gelijkenissen tussen niet-palliatieve (PICT-negatieve) en palliatieve (PICT-positieve) deelnemers waren een algemeen gebrek aan kennis over VZP en beperkte communicatie over bekommernissen omtrent gezondheid en toekomstige zorg. In beide groepen hadden bevraagden reeds onbewust informeel aan VZP gedaan, hetzij alleen, hetzij met familie. Dit betrof voornamelijk het regelen van repatriëring na de dood, de begraafplaats en bespreken van verhuis naar een rusthuis. Bij de palliatieve ouderen was bijna de helft hertrouwd teneinde toekomstige zorg te garanderen. Na heldere, eenvoudige informatie over VZP ontvangen te hebben waren de meeste niet-palliatieve patiënten bereid te praten over VZP-topics en dit niet alleen met familie maar ook met de huisarts. Palliatieve deelnemers waren terughoudender om deel te nemen en vooral om een VZP formeel a.d.h.v. documenten te laten optekenen. Gemeenschappelijke barrières voor meer VZP-participatie waren gebrek aan kennis over VZP, gebrek aan initiatief van huisartsen, zelfs de Marokkaanse, en het rekenen op familie voor toekomstige zorg en het nemen van beslissingen. Andere obstakels waren het zich nog te goed voelen en het verlangen tweedracht en verdriet onder familieleden te vermijden. Enkele palliatieve deelnemers vermeldden ook hun financieel moeilijke situatie als belemmering. Wat voorkeuren betreft, waren niet-palliatieve deelnemers meer open voor rusthuisopname.

Conclusie: Zowel niet-palliatieve als palliatieve ouderen van Marokkaanse origine in België zijn niet op de hoogte van VZP. Overheden en professionele zorgverleners moeten cultuur- en religie-sensitieve informatie op maat verstrekken. Dit moet gebeuren vóór de palliatieve toestand wordt

bereikt, gezien bereidheid tot participatie aan meer formele VZP schijnbaar nog groter is dan. Huisartsen moeten beter opgeleid en meer aangemoedigd worden om kennis van VZP bij deze patiënten te vergroten en om zelf VZP-gesprekken met hen aan te gaan. Campagnes en interventies om VZP-kennis en –deelname te stimuleren moeten ook gericht zijn op het betrekken van nauwe verwanten van deze ouderen en moeten rekening houden met het traditionele beslissingsmodel in deze gemeenschap, waarin de familie centraal staat en dat belangrijker wordt naar het levenseinde toe.